

УДК 39+7/9](=162.1)(082)
ББК 63.5(4Пол)я43+63.3(4Пол)я43
К38

*Рекомендовано до друку Вченою радою Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка
(Протокол № 7 від 28 січня 2016 р.)*

*Зареєстровано Постановою Президії ВАК України
(Протокол № 1-05/3 від 08.07.2009 р.)*

Рецензенти

*Ю. І. Ковалів, д-р філол. наук, проф.
А. К. Мойсієнко, д-р філол. наук, проф.*

Відповідальний редактор

Ростислав Радишевський, проф., д. філол. н.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Астаф'єв О.Г., проф., д. філол. н., Борковська Гражина, проф., д. габіліт. гуманіт. н. (Польща), Брацка М.В., доц., д. філол. н., Брацкі Артур, проф., д. габіліт. гуманіт. н. (Польща), Вольдан Алоїс, проф., д. габіліт. гуманіт. н. (Австрія), Грищик Л.В., проф., д. філол. н., Єршов В.О., проф., д. філол. н., Жулинський М.Г., проф., д. філол. н., акад. НАН України, Зарва В.А., проф., д. філол. н., Казьмерчик Збігнев, проф., д. Габіліт. гуманіт. н. (Польща), Касперський Едвард, проф., д. Габіліт. гуманіт. н. (Польща), Ковалів Ю.І., проф., д. філол. н., Лавський Ярослав, проф., д. габіліт. гуманіт. н. (Польща), Мегела І.П., проф., д. філол. н., Нахлік Є.К., проф., д. філол. н., Радишевський Р.П., проф., д. філол. н., чл.-кор. НАН України, Семенюк Г.Ф., проф., д. філол. н., Сухомлинов О.М., проф., д. філол. н., Фаловський Адам, проф., д. габіліт. гуманіт. н. (Польща).

Київські полоністичні студії. Том XXVII. - К. : Університет

К38 «Україна», 2016. - 544 с.

Черговий XXVII том «Київських полоністичних студій» містить статті українських і зарубіжних дослідників, що порушують широкий спектр полоністичних проблем у галузі літературознавства та мовознавства.

УДК 39+7/91(=162.1)(082)
ББК 63.5(4Пол)я43+63.3(4Пол)я43

Видання здійснене за підтримки Посольства Республіки Польща в Україні

Автори опублікованих матеріалів несуть повіту відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, економіко-статистичних даних, власних імен та інших відомостей. Статті подано в авторській редакції. Редколегія залишає за собою право скорочувати та редагувати подані матеріали.

ЗМІСТ

Літературознавство

Астаф'єв Олександр. Релігійно-просвітницька діяльність Єлисея Плетенецького в умовах православно-католицького протистояння XVI - XVII століть	10
Бай Олена. Поезія Данила Братковського у світлі моралізаторських тенденцій бароко	29
Байдацька Світлана. Жанрово-стильові особливості літературної казки в творчості Юзефа Ігнація Крашевського. .35	
Білявська Вікторія. Проблема суспільної депресії в «Мемуарах із життя» Єви Фелінської	43
Бондарчук Олеся. Новелістичний характер мемуарів Т. Бобровського	53
Кацемба Юліана. Рецепція творчості Г. Жевуського в літературно-критичній думці	63
Нахлік Євген. Двомовний український і польський письменник Плятон Костецький в оцінці Івана Франка	73
Оляндер Луїза. Людина і світ У «ОгієткікасЬ (1911-1955)» Я. Івашкевича	90
Правилова Оксана. Аксиомат жінки у містерії «Ванда» Ципріяна Каміля Норвіда	101

Радишевський Ростислав. Етнографічно-антропологічні виміри польськомовної поезії Льва Венгліньського.	108
Руденко Ірина Польські поети-пророки в оцінці Міхала Грабовського.	147
Сухарева Світлана. Антитурецька польськомовна проза XVII ст.: український аспект.	154
Ткачук Олена. Англійська домінанта мультинаціональної ідентичності Джозефа Конрада.	164
Урсу Ганна. Слов'янофільська тематика угруповання «Зевонія»..	179
Федута Александр. Етюди о текстах Мицкевича и их интерпретаторах.	186
Хайдер Тетяна. Семантика художнього простору в романі А. Вишневецького-Снерга «Від розбійника...».	198
Церковна-Соловейчик Анастасія. Антиномія гетерообразів західної та східної Європи у змалюванні українського часопростру в англійській подорожній літературі доби романтизму.	207
Циганок Ольга. Дві риторики Кременецького єзуїтського колегіуму.	216
Цуркан Ігор. Олександр Олесь та польські символісти.	226
Цьолик Наталія. Літературна діяльність Міхала Чайковського як спосіб вираження історико-політичних концепції автора..	239
Чужа Тетяна. Наратив історії польської та української літератур у працях Юзефа Третяка.	246
Шевченко Ірина. Парадигма міста Києва в романі Генрика Сенкевича «На магіє».....	257
Шульгун Мадлен. Жанровий синтез і експеримент в творі «Корабельний щоденник» Анджея Стасюка.	265

Юрчук Олена. «Українці versus поляки» - «поляки versus українці»: інсталяція національного стереотипу (за повістю М. Гоголя «Тарас Бульба» та романом Г. Сенкевича «Вогнем і мечем»).....	275
Яковенко Яніна. До питання українського виміру жи творчості Францішка Равіти-Гавронського.	285
Belichenko Margaryta. Axiological aspects of interpersonal and intercultural communication in globalized context	298
Bajda Anna. Swojskość i obcość w «Oksanie» Włodzimierza Odojewskiego	308
Czajkowska Agnieszka. „Historia kołka w płocie” Józefa Ignacego Kraszewskiego w kontekście zwrotu materialnego w badaniach humanistycznych.....	317
Jurkowska Monika. Historia literatury niemieckiej według Edwarda księcia Lubomirskiego (1796-1823)...	332
Kowalec-Protasiewicz Magdalena. Polska i ukraińska współczesna proza feministyczna	344
Makowska Urszula. Sen srebrny Salomei w obrazie Heleny Schrammówny	355
Obsulewicz Beata K. Wołodźko (Sahi-bej) i akademicy kijowscy ..	368
Ołdakowska-Kuflowa Mirosława. Pamiętniki i wspomnienia Polek o ziemiach ukraińskich w końcu XIX i pierwszej połowie XX wieku	382
Olszewska Maria Jolanta, lektura «Handzi Zahornickiej» T. T. Jeża w kontekście jego koncepcji etnicznych	394
Troszyński Marek. «Tam było mi dobrze»- Wierzchówka na mapie poetyckiej wyobraźni Juliusza Słowackiego i dzisiaj	405
Uliasz. Stanisław. Źródła inspiracji dla współczesnych zainteresowań problematyką pogranicza	416

Zabielski Łukasz. Słowiańszczyzna Zygmunta Glogera. Wybrane zagadnienia.....427

Мовознавство

Дем'яненко Наталія. Порівняльні фразеологічні одиниці у польській та українській мовах 440

Ніколаєнко Лариса. Емоція жалості у польській мовній картині світу. 446

Наталія Совтис. Відображення лінгвокультурної ситуації українсько-польського пограниччя другої половини XIX століття у творчості Л.Е. Венглінського. 454

Cemborowski Bartosz. Współczesna sytuacja gwar wielkopolskich na dawnym pograniczu polsko-niemieckim po 1945 roku.....463

Рецензії

Астаф'єв Олександр. Перший повний український переклад «Треносу» Мелетія Смотрицького_476

Bracka Mariya. Szyborskiej Poetyckie Próby Wyrażania Niewyraźnego.....496

Ювілеї

Володимиру Єршову - 60!

Мойсієнко Віктор. Волинська полоністика у дослідженнях Володимира Єршова. 502

Зміст

Радишевський Ростислав. Польсько-українська Правобережна література: концепція Володимира Єршова (до 60-річного ювілею). 510

Євгенові Нахліку - 60!

Радишевський Ростислав. Полоністичні та компаративні студії Євгена Нахліка (до 60-річного ювілею). 519

УДК 821.162.1.09

Олеся Бондарчук,
Житомирський державний університет
імені Івана Франка

НОВЕЛІСТИЧНИЙ ХАРАКТЕР МЕМУАРІВ Т. БОБРОВСЬКОГО

Дослідження присвячується проблемі функціонування новелістичного жанру у мемуарах Т. Бобровського. Зосереджено увагу на особливостях використання вставних новел у тексті. Проаналізовано також авторський індивідуалізм, який виявляється через вставні сюжети, які є засобом характеристики суспільних процесів, подій та персон.

Ключові слова: дискретність, дигресивність, новела, лінійний сюжет

Olesia Bondarczuk. Nowelistyczny charakter pamiętników T. Bobrowskiego.

Artykuł poświęcony jest problemowi funkcjonowania gatunku nowelistycznego w pamiętnikach T. Bobrowskiego. Skupiono uwagę na cechach użycia wstawek nowelistycznych w tekście. Przeanalizowano również autorski indywidualizm, który przejawia się przez dodatkowe fabuły, które są środkiem charakterystyki społecznych procesów, wydarzeń i osób.

Słowa kluczowe: dyskretność, dygresywność, nowela, liniowa fabuła

Bondarchuk Olesya. Novelistic character of memoirs by T. Bobrowski.

'The article is dedicated to the problem of functioning of a genre of novella in T. Bobrowski's memoirs. The author paid attention to the specific features of using interjection novellas in the text. The author's individuality in the interjection plots which are the characteristic features of social processes, events and persons are analyzed.

Keywords: discontinuity, dygresivity, novella, linear plot.

«Мемуари мого життя» (Pamiętnik/1900/; "Pamiętnik mojego życia"/1979/) [7; 8] Т; Бобровського (1829–1894) являють собою досить оригінальне та унікальне явище в польськомовній мемуарис-

тиці Правобережної України, яке лежить на пограниччі доби роман тизму та позитивізму.

Тадеуш Бобровський один з видатних і талановитих літописці Волині. Народився в с. Терехове Бердичівського повіту, згодом сім'я переїхала в частину містечка Оратова Липовецького повіту Київської губернії з сусіднім селом Казимирівкою. Навчався в Житомирській чоловічій та Першій київській гімназії, далі продовжив навчання на юридичному факультеті Київського університету звідки, через наполегливу працю, перевівся до Петербурзького університету. Брат Стефан - активний суспільний діяч Правобережної України середини XIX ст. Сестра Емілія стала дружиною Аполло Коженівського і їхнім сином Конрадом Коженівським, після смерті батьків, ста опікуватися Т. Бобровський. Особлива заслуга Т. Бобровського не лише в тому, що виховав великого польсько-українсько-англійського письменника Джозефа Конрада, а й в тому, що залишив після себе ґрунтовні мемуари, що є цінним літературним та краєзнавчим джерелом для вивчення особливостей суспільної думки XIX ст.

«Мемуари...» Т. Бобровського побачили світ у 1900 р., вже після смерті автора («Pamiętnik », Lwów, 1900) з передмовою друга та колеги Володимира Спасовича. Ніхто не здогадувався про те, що Т. Бобровський пише мемуари, і вони справили неоднозначне враження. Дослідженнями «Мемуарів...» Т. Бобровського та його оцінкою займалися Ф. Гавронський-Равіта [10], Ю. Дунін-Карвіцькі [9] Є. Івановський [11], Р. Маршицький [12]. У 1979 році «Мемуари...» Т. Бобровського перевидаються під редакцією Стефана Кеневича, котрий не лише опрацював текст, а й є автором ґрунтовної передмови та приміток. Із сучасних науковців творчість Т. Бобровського досліджували В. Колесник [4], М. Костриця [5], О. Федута [6] та В. Єршов [3]. «Мемуари мого життя» Т. Бобровського мають велику енциклопедичну та історичну вартість, до них часто звертаються історики, краєзнавці та філологи для встановлення певного факту, але часте оминаючи його літературну вартість. Тому «Мемуари...» Бобровського рідко досліджували як цілісний художній твір.

Говорячи про композицію і особливості сюжету в мемуарах Т. Бобровського, пам'ятаймо, що твір за життя автора виданий не був, тому композиторами-укладчиками виступили його колега В. Спасович та львівський редактор Леон Сирочинський, тому оста-

точно залишаться невідомим ступінь їх участі у компонуванні творів. Однак, маємо надію, що вони тією чи іншою мірою виконували роль автора, про що говорить логічна композиція та сюжет.

Композиція тадеушо-бобровських мемуарів, з одного боку, ілюструє особливості та специфіку авторського мислення, досить традиційна і тримається на фабульному стрижні розгортання історичного часу (з минулого у теперішнє, а потім у деяких художніх «новелах» - у майбутнє) та причинно-наслідковому розташуванню подій. З іншого ж, - численні вставні сюжетні елементи - розповіді, новели, анекдоти з повним набором класичних сюжетоутворюючих елементів (експозиція, зав'язка, розвиток дії, кульмінація, спад, розв'язка) - трансформують фабульну побудову мемуарів у своєрідний текст, що лежить на межі художнього твору (роману-епопеї) або детальної історичної хроніки.

Ансамбль астеріксів, уточнень, посилань та відсилок, епіс, що, у свою чергу, трансформують текст у складно структурований конволют, з рисами, які можна в залежності від генологічної домінанти розпізнати чи то як архівний або історичний документ, чи то історичний роман, що не поступається майстерності Вальтера Скотта, що забезпечує дискретний сюжет мемуарів Т. Бобровського, зумовлений особливим стилем казімирівця, котрий межує між об'єктивним прагненням викладення подій, з одного боку, і художньо-суб'єктивну нарацію, з іншого, про що власне пише В. Єршов: «Автор будує кожен розділ за принципом самодостатніх вітражних вставок, що являють собою досить яскраві автономні замальовки, які, в свою чергу, є органічною частиною більшої картини, Що в сукупності утворюють органічний художній твір» [3, с. 396].

Композиція цілісного сюжету мемуарів Т. Бобровського, що охоплює текст від першого до останнього слова, - дискретна. Автор веде розповідь хронологічно-подієво з далеко минулого по-пово наближаючи нас до останніх днів свого життя, при цьому з являються сюжети, що не відповідають цьому канону і переривають основну розповідь. Але в середині розділів дискретний сюжет "збагачується" дигресивними вставками, відхиленнями від основної теми певного наративу. У «Мемуарах...» Т. Бобровського дигресія представлена ретардаціями, вставними новелами, документами та спогадами. Останні, в свою чергу, є найчастіше спогадами не са-

мого мемуариста, а розповідями авторитетних осіб, котрим Т. Бобровський довіряє. Так між другим та четвертими розділами першого тому («Дитинство» та «Домашнє виховання»), які мають логічну послідовність, розміщені також розділи «Стан помислів у краї» та «Сусідство Маркушів», що кардинально відхиляються від «генеральної» лінії сюжету, іншими словами, - розвертають нарацію в іншу сторону, що утворюються за примхами пам'яті. Останні сприяють утворенню дискретних вкраплень вже в межах всього твору, але в їх середині вони також не мають сюжетної лінійності.

У розділі «Стан помислів у краї» автор проводить аналіз на слідків революції 1831 року та неспокійну атмосферу серед шляхти викликану останніми подіями. Мемуарист намагається в межах одного сюжету структурувати дані про правлячу верству населення 30-х-40-их рр. XIX ст. (губернаторів в Києві, Житомирі та Каменцю)] польську шляхту, котра поплатилася за свої політичні переконання (родина Ружицьких, Машковських, Боровських) та характеризувати моральний стан суспільства і явище під назвою «балагульство». Намагаючись зберегти хронологічність в подіях, автор все одно відходить від основної теми суспільного життя і вводить у текст елементи вставної оповіді, тим самим створюючи дигресивний сюжет.

Одним із центральних образів цілого ряду вставних сюжетів цього розділу є образи балагулів. Перед читачем з'являється ряд образів «несерйозних» правопорушників - веселих жартівників. Т. Бобровський пише про балагулів і балагульство в гротескно-сатиричному ключі, нівелюючи негативні сторони характеру деяких представників і показуючи їх витівки, як невинні забавки. Суб'єктивізм автора мимохіть проявляється, як і в характеристиці балагульства в цілому так і при описі конкретних осіб. Так автор пише: «Позитивна сторона балагульщини, - якщо можна так висловитися, говорячи про неї відкрито, - було переслідування суспільних слимаків <...>, ненависних і хворих "на панство" ровесників» [7, с. 92], а розповідаючи про гарячу кров балагула В. Падлевського, мемуарист подає додаткову «післябалагульну» інформацію про нього: «Владислав Падлевський в 1863 р. розстріляний в Києві» [7, с. 95], тим самим показуючи його не лише в якості фігляр, а й відаючи шану його патріотизму. Аналізуючи інформацію подібних вставок, уточнимо, що в поетичній особливості більшості вставних новел побудованих на основі анек-

дотичної розповіді не потрібно шукати моралізаторського підтексту та прихованого глибокого змісту. Швидше за все вони носять розважальний характер і контрастують із серйозним викладом попереднього матеріалу.

Автор зумисне «розбавляє» сухий текст спогадами та розповідями анекдотичного характеру для пробудження інтересу до твору. А також такі вставки є зв'язним елементом, котрі поєднують в єдиний сюжет фрагменти інших відносно самостійних фабул. Для прикладу розглянемо вставну фабулу вписану в канву сюжету про губернських маршалків в епосі «після конаршизни».

«З тими виборами пов'язаний анекдот, головна думка якого перейшла до нас в прислів'я: "Дякую в ім'я Португалії", коли потрібно дякувати за щось сумнівне або дуже віддалене. Справа була от в чому: після виборів виступив з подякою Владислав Божидар-Подгороденський, який мав пристрасть до промов, в яких йому найчастіше бракувало теми. Отже, почав з такими словами: "Краї, батьківщина, що говорить, ціла Європа звучать розголосом твоїх вчинків", і зупинився роздумуючи, як ці слова прив'язати з прийняттям маршалка? Граф Генріх Жевуський, котрий стояв біля оратора, хотів перервати нудну промову, поклонився новообраному сановнику, кажучи: "А дякую в ім'я Португалії". Всі засміялися і на тим промова поважного презеса закінчилася» [ТБ1, с. 84].

Як ми бачимо, сюжет поданого уривка новели Т. Бобровського є відхиленням від стрижневого сюжету систему подій, але в той же час всі сюжети об'єднані єдиною узагальнюючою темою суспільної діяльності польської шляхти XIX ст. Так, кожний вставний сюжет є композиційно завершеним і є матеріалом для асоціативної паралелі стрижневого сюжету, який покликаний сприяти розширеному розумінню та ілюстрації проблематики. Подібні вкраплення характерні всьому тексту і, власне кажучи, формують почерк мемуаристичного стилю Т. Бобровського.

Композиція «Мемуарів...» продиктована особливостями як суспільного діяльності польської шляхти XIX ст., так і приватного життя автора. Наприкінці активної і бурхливої соціально-політичної Діяльності Т. Бобровський вів досить усамітнений спосіб життя. Більшу частину його твору складає репродукція розповідей і, природно, інтерпретація почутого від його близького оточення, звичай-

но ж, з численними нашаруваннями коментарів та уточнень. Кожен розділ складається із спроби аналізу певної проблематики, характерної описуваному часу, який містить розповідь очевидців, плітки цікаві випадки (анекдоти) з життя. Т. Бобровський (не забуваємо; що він мав юридичну освіту і працював юристом) збирав артефакти з історії рідного краю, відомості з історії шляхетського життя, документи поточної дійсності, які потім використав в процесі роботи над мемуарами як в якості допоміжного матеріалу, так і основного які фрагментарно цитував.

У «Передмові автора», Т. Бобровський зазначає, що проживши п'ятдесят років людина вже досягла всього, чого могла, і тому, він (автор) може сказати про своє оточення, людей та обставини правду і лише правду. Очевидно, в мемуариста протягом життя були певні нотатки, чи можливо навіть щоденники. Ми висуваємо таку гіпотезу, зсилаючись до слів автора передмови до першого видання «Pamiętników» (1900), друга і колеги Т. Бобровського, В. Спасовича котрий писав: «(Т. Бобровський - О. Б) Змолоду вів щоденник, до якого вписував не тільки свою діяльність, але навіть різні випадки тодішнього місцевого суспільного життя» [7, с. 37]. Проте упорядковувати «Мемуари...» автор почав в досить поважному віці, тому реципієнт отримує інформацію не від того молодого очевидця і свідка подій, а від набагато старшого і досвідченішого сивоволосого Т. Бобровського. Таким чином мемуаристичний текст проходить два етапи авторської «цензури», спочатку молодого і енергійного хронікера, потім суворого п'ятидесятирічного цензора і укладача. Бажання автора нічого не пропустити, записати і зберегти щонайменшу деталь, спонукало його побудувати оповідь з великою кількістю вставних елементів, в якій були численні уточнення, пояснення і постійне коментування подій. Уточнення уточнень або коментарі коментарів на рівні макротексту вело до численних невеликих сюжетних вставок.

Прикладом для твердження цієї думки виступає розділ «Школа в Житомирі». Розділ присвячений трьохлітньому навчанні Т. Бобровського в Житомирській чоловічій гімназії (розповідь про директорів гімназії, вчителів, інспекторів і гімназистів). Саме бажання нічого і нікого не забути спонукало автора побудувати розповідь з великою кількістю вставних елементів, зокрема, новел. Створюючи

новий розділ мемуарист використовує прийом ретроспекції, шляхом пригадування подій, що передують моментові даного сюжету. Цим зв'язним випадком стає посилання на епізод зі зникненням домашнього вчителя Слігоцького і вплив цієї події на долю гімназиста. Далі мемуарист з певною педантичністю перераховує колег з якими вони разом проживали «на станції». При цьому описі не забуваючи приділити особливу увагу досягненням гімназистів родини Іскерських, до яких автор має особливу прихильність. В цій розповіді проявляється суб'єктивізм автора, котрий намагається бути неупередженим та безстороннім, але при цьому дає власну позитивну оцінку друзям-гімназистам.

Характеристика кожного із вчителів Житомирської гімназії - окрема розповідь з закінченим сюжетом. Цей опис складається за схемою: ім'я, посада, походження і (або) освіта, репутація / ставлення оточуючих. Практично в кожному сюжеті-описі вчителя присутня плітка або цікава історія, випадок: із життя педагога, що являє собою вставну новелу.

Більшість вставних новел у «Мемуарах...» мають пригодницький тип, де дія розкривається через перипетії та інтригу. У нижче досліджуваній новелі простежується схема протиставлення Августа Вісловського (протагоніст) - інспектору Зімовському (антигоніст).

Зімовський, як інспектор, мав деякі переваги, адже своїм пильним оком спостерігав не лише за учнями, а й за вчителями. Він мав «похвальну» звичку підслуховувати під дверима в школі чи на станції. Т. Бобровський розповідає, що одного разу гімназист Вісловський, вирішив розіграти інспектора. Гімназист, знаючи, що його підслуховують, навмисно сказав, що має таємне сховище, в якому сховав щоденник з неоднозначними записами. Якось, повертаючись зі школи на станцію, друзі бачать Зімовського, котрий копирсається в речах учнів, а тим часом Вісловський усміхається і потирає руки. Звісно, інспектор не знайшов нічого протизаконного і став посміхавсь серед гімназистів [7, с. 159-160]. В основі наступної новели лежить розповідь про благородство вчителя каліграфії Владислава Собкевича по відношенню до гімназистів. Одного разу, на лекції вчитель спіймав Станіслава Бобровського, брата мемуариста, з якимись патріотичними віршами. І замість того, щоб доповісти дирек-

* Станція - пансіон, квартира, часто разом з утриманням, для учнів або студентів.

тору, або ще гірше інспектору, ризикуючи своєю посадою і положенням, ховає ці вірші [7, с. 155].

Обидві вставні новели мають схожу композицію та тематику гімназиських пригод. Основна мета таких вставних елементів - надати авторську візію ситуації. В основі подібних новел лежить винятковий (іноді анекдотичний) випадок із життя, мають розважальний характер. Автор вводить в текст малі епічні жанри, щоб не втомлювати читача сухим перерахуванням подій або списком імен та їх пригод. Вставні новели у «Мемуарах...» Т. Бобровського по-різному вмонтовані в канву сюжету. Новела про В. Собкевича органічно вплетена в основний текст, як додаткова характеристика педагога інша має графічне виділення завдяки розміщенню разом із виносками до основного тексту, що ілюструє інкорпорованість основного тексту, і як слушно зауважує О. Бровко, постає як завершений фрагмент, котрий активізує увагу читача та увиразнює ідею твору розставляє авторські акценти [1, с. 23].

Зовсім інша тематика та функція вставної новели про нещасливе кохання дівчини-польки Марії Орліковської та російської офіцера Власова. Т. Бобровській, у якого майже відсутня описовість, властива портрету чи пейзажу, приділяє особливу увагу змалюванню образу дівчини: «Перша (Марія - О. Б.) мала чарівний стан, гарні задумливі очі і була дуже освіченою» [7, с. 221]. До цієї характеристики автор додає патріотизм, бо «хоч і була переконана в його (Власова - О. Б.) любові, і сама кохала, але вийти за нього заміж для неї було неподобством і неповагою до пам'яті батька [7, с. 222], адже Власов не поляк... Дівчина через переважання почуття любові до батьківщини виходить за нелюбця. Цей вибір згодом призвів до трагічної смерті обох закоханих. В цій сумній та емоційній новелі мемуарист дає волю власним почуттям і чутливій інтерпретації подій, переводячи оповідання з площини раціоналістичної в площину сенсуальної дії на реципієнта. Подана вставна новела не є спробою пояснення суспільно вагомих подій чи характеристики певного персонажа. Ця історія - один із багатьох спогадів із життя автора, який був певною мірою причасний до цього трагічного випадку. Новела розкриває багатство та багатогранність тадеушо-бобровського способу мислення, а разом тим і суспільні настрої після повстання 1831 р.

І. Денисюк пише, що на відміну від повільного, розлогого стилю інших епічних жанрів, новелістичний почерк уривчастий, лапідарний, нервовий [2, с. 45]. Тому використання вставних новел у мемуарах стало органічним та доцільним прийомом. Твір насичений численними вставними сюжетами, які мають жанрову характеристику новел і створюють ансамбль поліфонічного звучання епохи, різних індивідуальних голосів і, що найголовніше, - голоси свого часу з усіма багатовекторностями, що, однак, не тільки не порушує цілісного сприйняття твору, але і надає йому індивідуальності і дагеротипної впізнавальності. Використання вставних новел є однією з композиційних особливостей твору, основна мета яких - створення стильових контрастів викладу. Крім естетичної функції цей жанр є засобом додаткової характеристики суспільних процесів, подій та персон, вони служать для вираження авторського індивідуалізму. На рівні всього сюжету «Мемуарів...» простежується дискретність, котра виявляється при поділах на розділи. В свою чергу, в сюжеті кожного з розділів виявляється дигресивні відхилення від основної оповіді. Саме ці відхилення становлять новели, в межах яких простежується вже лінійний сюжет. Таким чином художнім виявом взаємодії мемуаристичної та новелістичної форми є не тільки використання новели в якості вставної в мемуарах, а й власне новелізація сюжету більшої епічної форми, перетворення ряду новел на твір з єдиним сюжетом.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бровко О. Новела в структурі української прози: модифікації та функції / О. Бровко. - Луганськ, 2011. - 400 с.
2. Денисюк І. Літературознавчі та фольклористичні дослідження / І. Денисюк. - Т. 1. - Львів, 2005. - 432 с.
3. Єршов В. Польська мемуаристична література Волині доби романтизму: генологія мемуаристичності / В. Єршов. - Житомир: Полісся, 2008. - 624 с.
4. Колесник В. Відомі поляки в історії Вінниччини: біогр. слов. / В. Колесник. - Вінниця : ВМГО, 2007. - 1008 с.
5. Костриця М. Постаті землі Бердичівської. Історико-краєзнавчі нариси / М. Костриця. - Т. 1. - Житомир : Косенко. 2005. - 248 с.
6. Поляки в Петербурге в первой половине XIX века / сост., предисл., подгот. текста воспоминаний О. А. Пржещлавского, и коммент. А.- И. Федуты. - М.: Новое литературное обозрение, 2010. - 912 с.

7. Bobrowski T. Pamiętnik mojego życia. O sprawach i ludziach mej czasu / T. Bobrowski / opracował, wstępem i przypisami opatrzył St. Kierawicz. - X1. - Warszawa : Państwowy Instytut Wydawniczy, 1979. - 507 s.
8. Bobrowski T. Pamiętnik mojego życia. Wspomnienia wieku dojrałego / T. Bobrowski / opracował, wstępem i przypisami opatrzył St. Kierawicz. - T. 2. - Warszawa: Państwowy Instytut Wydawniczy, 1979. - 677 s.
9. Dunin-Karwicki J. Z moich wspomnień / J. Dunin-Karwicki. - Warszawa: A. G. Dubowski, 1901. - 239 s.
10. Gawroński-Rawita F. Tadeusz Bobrowski i jego pamiętniki / F. Gawroński-Rawita. ~ Lwów, 1901. - 53 s.
11. Heleniusz E. [E. Iwanowski]. Listki wichrem do Krakowa z Ukrain przyniesione / E. Heleniusz. -T. 1. - Kraków, 1901. - S. 123-187.
12. Marszycki R. Protest z powodu pamiętników Tadeusza Bobrowskiego / R. Marszycki. - Lwów, 1901. - 13 s.